

Algemene richtlijnen: notatie van persoonsnamen, plaatsnamen en data

De spellings- en grammaticale regels van het algemeen Nederlands worden gevolgd bij de digitale registratie en het beschrijven van museumobjecten. Sommige beschrijvingsvelden vergen weliswaar een specifieke notatiewijze. Meer bepaald de schrijfgeregels voor eigennamen en geografische namen, en de datumnotatie worden hier toegelicht. Daarnaast wordt in de invulrichtlijn voor elk veld in de handleiding zelf een toelichting gegeven over de schrijfwijze.

1. Persoonsnamen

De volgende **bronnen** kunnen geraadpleegd worden voor het opzoeken van kunstenaars- en auteursnamen:

- Het RKD (Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie) biedt de grootste on-line kunstenaarsdatabase ter wereld: de RKDartists. Deze database bevat gegevens van meer dan 220.000 kunstenaars van wie het RKD documentatie bezit:

<http://www.rkd.nl> (homepage)

<http://www.rkd.nl/rkddb/default.asp?database=ChoiceArtists&action=form> (zoekformulier)

- BALat (Belgian Art Links and Tools), het informatiekruispunt voor Cultuurpatrimonium, biedt databanken met kunstenaarsbiografieën en een instellingen- en personeninventaris:

<http://balat.kikirpa.be/site/> (homepage)

http://balat.kikirpa.be/DPB/NL/Search_dico.htm (zoekformulier)

- De Union List of Artist Names Online (ULAN) van het Getty Institute is een Engelstalige gestructureerde termenlijst met meer dan een kwart miljoen namen en andere informatie. Onder andere (historische) namen, pseudoniemen, spellingsvarianten, namen in verschillende talen ed. zijn opgenomen:

<http://www.getty.edu> (homepage)

http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/ulan/ (zoekformulier)

Voor heiligennamen:

- Van der Linden, Stijn. De Heiligen. Amsterdam/Antwerpen. 1999.

- Willibrordbijbel (Katholieke bijbelstichting. Boxtel, 1978).

Richtlijnen en schrijfwijze

Neem een persoonsnaam op in deze vorm: Naam, Voornaam Voornaam

Naam

In Vlaanderen wordt alfabetisch gerangschikt op het voorzetsel of voorvoegsel van de naam. (vb. Van Daele, Pieter-Jan). In Nederland wordt gealfabetiseerd op de eigenlijke naamsvorm (vb. Daele, Pieter-Jan Van). Gebruik de respectievelijke schrijfwijze als voorkeursterm ("use") en neem de andere schrijfwijze als "equivalent term" in de thesaurus op.

Voor het achterhalen van de correcte of meest gebruikte schrijfwijze van persoonsnamen kunnen geëigende naslagwerken (zie bronnen) gebruikt worden. Neem die schrijfwijze letterlijk over als voorkeursterm ("use"). Wanneer verschillende schrijfwijzen in omloop zijn,

neem je de naamsvorm die het meest in gebruik is als voorkeursterm ("use"). Andere schrijfwijzen kunnen in de thesaurus als niet-voorkeursterm ("used") opgenomen worden.

Voornamen

Neem voornamen voluit op. Gebruik enkel initialen als je de voornaam niet kent. Als je initialen gebruikt, laat je die volgen door een punt.

Pseudoniemen of andere namen:

Gebruik een pseudoniem als dit de meest gebruikte naam van een persoon is. Maak in de thesaurus een verwijzing naar de officiële naam als deze gekend is. Het pseudoniem is dan in dat geval de voorkeursterm ("use"), de officiële naam wordt dan de niet-voorkeursterm ("used for"). Als de persoon gepubliceerd of vervaardigd heeft onder beide namen maak je een equivalente relatie aan (veld "equivalent term").

Adellijke namen

Van vorsten wordt alleen de voornaam vermeld; dit om de vaak zeer uitgebreide namen en titels te vermijden.

Ter onderscheiding, bij identieke namen, kan je een rangtelwoord aan de naam toevoegen. Als dit niet voldoende verduidelijking geeft, vermeld je tussen ronde haken de geboorte- en/of sterfdatum, of de titel en/of functie.

Voorbeeld: Willem I (koning der Nederlanden) ; Willem I de Veroveraar (koning van Engeland).

Titels bij namen

Titels (bv. dr., prof., ir., mr., ...) worden niet opgenomen, tenzij ter onderscheiding bij gelijke namen.

Identieke namen

Bij onderscheidingsnoodzaak kan het geboortjaar als kwalificatie aan de naam toegevoegd worden. Als dit niet bekend is, of geen verduidelijking geeft, kan in deze volgorde geopteerd worden voor toevoeging van: nationaliteit, jr. of sr., titel (bv. dr., prof., ir., mr., ...), inhoudelijk kenmerk.

Voor- of achtervoegsels

Afkortingen die voor- of achteraan een naam toegevoegd zijn om de wettelijke status aan te geven (bv. nv., vzw., ...) worden weggelaten, tenzij deze integraal deel uitmaken van de naam of indien dit nodig is ter onderscheiding van identieke namen.

Afkortingen

Als de naam van een groep bestaat uit een letterwoord, of een letterwoord bevat, dan worden de daarin gebruikte punten noch in de voorkeursterm, noch in een verwijzing in de thesaurus opgenomen. Ten behoeve van sortering en terugvindbaarheid worden afgebroken of verkorte woorden die bij het uitspreken vanzelfsprekend aangevuld worden, volledig opgenomen.

Voorbeelden: afd. wordt afdeling, min. wordt ministerie, univ. wordt universiteit, ...

2. Groepsnamen

Onder groepsnamen verstaan we namen van organisaties, instellingen, kunstenaarscollectieven of bedrijven die je in een naamveld van het registratieprogramma kan opnemen.

Kies de officiële schrijfwijze, inclusief hoofd- en kleine letters. Voor het achterhalen van deze schrijfwijze kunnen geëigende naslagwerken gebruikt worden. Wanneer verschillende schrijfwijzen in omloop zijn, gebruik je de naamsvorm die het meest in gebruik is als voorkeursterm ("use"). Andere schrijfwijzen kunnen in de thesaurus als niet-voorkeursterm ("used") opgenomen worden.

Inleidende lidwoorden worden weggelaten, tenzij deze integraal deel uitmaken van de naam. Voorbeeld: De Morgen

Indien instellingen gefusioneerd zijn, gebruik je de naam van de instelling ten tijde van de vervaardiging van het object als voorkeursterm ("use"). De andere naam kan je als "equivalent term" in de thesaurus opnemen.

3. Plaatsnamen

De volgende **bron** kan geraadpleegd worden bij het opzoeken van plaatsnamen:

De Thesaurus of Geographic Names (TGN) van het Getty Institute is een Engelstalige gestructureerde termenlijst met veel geografische namen die belangrijk zijn voor de studie van kunst en cultuur. (http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/tgn/)

Richtlijnen en schrijfwijze

Voor geografische namen of toponiemen – zoals een werelddeel, land, landsdeel, regio, provincie, streek, stad, gemeente of dorp – zijn de volgende richtlijnen van toepassing:

Schrijf plaatsnamen steeds voluit; gebruik geen afkortingen.

Als een plaats gefusioneerd is of niet meer alsdusdanig bestaat, neem je de plaatsnaam uit de periode waaruit het object dateert en licht je dit toe in de scope note bij deze term in de thesaurus.

Indien een plaats verschillende plaatsnamen heeft gekend (bv. door fusies), kies je de huidige schrijfwijze. De oude schrijfwijze kan je eventueel opnemen als "equivalent term" in de thesaurus.

Indien een plaats meerdere namen heeft gekend, kies je de naamgeving die geldig is/was tijdens de periode waaruit het object dateert. Bijvoorbeeld: Sint-Petersburg (vanaf 1991), Leningrad (1924 – 1991) of Petrograd (1914 – 1924) of Kongo Vrijstaat (1885 – 1908), Belgisch Congo (1908 – 1960), Democratische Republiek Congo (1960 – 1965 en vanaf 1997), Zaïre (1965 – 1997). De andere benaming neem je in de thesaurus op als "equivalent term".

Indien de naam uit de periode van het object niet gekend is, gebruik je de huidige plaatsnaam.

Bij gelijknamige plaatsen, noteer je tussen ronde haken de gemeente/stad/provincie waartoe die plaats behoort. Dit dient als onderscheidend kenmerk voor een plaatsnaam die met verschillende plaatsen correspondeert. Voorbeelden: Overijssel (Overijssel) en Overijssel (Gelderland), Mariakerke (Gent) en Mariakerke (Oostende).

Gebruik de plaatsnaam die in het Nederlandstalige gebied het meest wordt gebruikt voor de betreffende plaats. Bij anderstalige plaatsnamen is dit meestal de vernederlandste vorm. Je gebruikt dan dus het exoniem. Op de volgende website van de Nederlandse Taalunie (http://taalunieversum.org/taal/aardrijkskundige_namen/) vind je een lijst met exoniemen of Nederlandse vertalingen van toponiemen (bv. Parijs i.p.v. Paris, Warschau i.p.v. Warszawa, Italië i.p.v. Italia, Keulen i.p.v. Köln). Bij sommige plaatsnamen gebruik je wel het endoniem of de plaatsnaam die ter plaatse wordt gebruikt, vooral wanneer de Nederlandse vertaling ongebruikelijk is (bv. Calais en niet Kales).

In België gebruik je voor Wallonië de Franstalige plaatsnaam, voor de Brusselse gemeenten en Vlaanderen de Nederlandstalige plaatsnaam. In de thesaurus kan je relaties met de andere plaatsnaam leggen. Als voorkeursterm kies je de plaatsnaam volgens de hierboven geformuleerde richtlijnen, als niet-voorkeursterm kies je de andere plaatsnaam.

4. Data

Bij het registreren van objecten bestaan drie mogelijkheden bij het invullen van de datumvelden: de datum is exact gekend, de datum is geschat, de datum is niet gekend.

Als de datum exact gekend is, noteer je die datum zowel in het veld "datum van" als in het veld "datum tot". Dit geeft de beste zoekresultaten bij het zoeken, omdat ADLiB in de datumvelden alleen op basis van de ingevulde jaartallen zoekt.

Als de datum bij benadering gekend is en dus geschat wordt, geef je de vroegst mogelijke datum in het veld "datum van" en de laatst mogelijke datum in het veld "datum tot". Geef hierbij doordachte, logische schattingen. In de instellingen worden best afspraken gemaakt over wat een redelijke of relevante marge is. In de velden "precisie" geef je aan in welke mate de ingevoerde data geschat zijn. Dit doe je aan de hand van de aanduidingen vermoedelijk, toegeschreven, circa of rond, voor, na.

Als de datum niet gekend is, laat je de datumvelden blanco en licht je dit toe in het veld "bijzonderheden".

Als aan een object tussen twee data werd gewerkt, noteer je die data in de velden "datum van" en "datum tot" en noteer je de term "exact" in het veld "precisie". Hiermee geef je aan dat het object tussen "datum van" en "datum tot" is gemaakt.

Voorbeeld: "datum van": 1910, "precisie": exact, "datum tot": 1920, "precisie": exact. Dit betekent dat aan het object tussen 1910 en 1920 werd gewerkt.

Data uit de jaartelling vóór Christus geef je aan met een minteken.

Voorbeeld: van -400 tot -449.

Gebruik zoveel mogelijk cijfers in plaats van omschrijvingen. Het Louvre Museum te Parijs gebruikt daarvoor de volgende standaard¹:

Voorbeeld: 1850 en 19^e eeuw

datumtype	interval	jaren	voorbeeld
eeuw	00 t/m 99	100	1800-1899
begin eeuw	00 t/m 19	20	1800-1819
midden eeuw	40 t/m 59	20	1840-1859
einde eeuw	80 t/m 99	20	1880-1899
1 ^e helft eeuw	00 t/m 49	50	1800-1849
2 ^e helft eeuw	50 t/m 99	50	1850-1899

¹ Boekhorst, Guus; Ouwerkerk, Annemiek en van de Voort, Jan. Een klein Musée imaginaire. Voorbeeldboek bij het registreren van museumobjecten. Simin-publicatie nr. 4, NMV/SIMIN, Amsterdam 1999: p. 10.